

Gera kari reikia išsiugdyti

Juos matome pasitempusius ir dalykiškus, po atsakingų užduočių dalyvaujančius spaudos konferencijose, duodančius interviu. Jie pirmiausia atsiskleidžia kaip profesionalai ir beveik nieko nežinome apie juos, kaip žmones. Tiesa, juos geriau pažįsta jų pačių vadai ir pavaldiniai, bet kariuomenėje žmogus vienoje vietoje ilgai neužsibūna, pagaliau jis pats keičiasi. Kaip plk. Gintaras Ažubalis, turintis 20 metų karininko stažą, apibūdintų savo profesiją? Ką naujo jo tarnyboje atskleidė pusmečio misija Afganistane vadovaujant Goro provincijos atkūrimo grupės antrajai pamainai? Apie tai – iš paties karininko lūpų. Siemet Valstybės – Karaliaus Mindaugo karūnavimo – dieną Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus plk. G. Ažubalį apdovanojo Vyčio kryžiaus ordino Riterio kryžiumi. Nuo rugpjūčio 14 d. jis paskirtas į Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės prie NATO karinio atstovo pavaduotojo pareigas.

*Patrulinantys
Mobiliojo ryšio ir
stebėjimo
grupės „Alfa“ kariai
Goro provincijos
apylinkėse*

– Ar aukštaitiškai skambanti Jūsų pavardė reiškia, kad esate kilęs iš Aukštaitijos?

– Mano tėvai aukštaičiai, seneliai iš tėvelio pusės kilę nuo Labanoro, tačiau ten jų namų jau nėra. Dabar atsiėmėme žemes ir beveik kiekvieną laisvą savaitgalį ten nuvažiuoju, po truputį tvarkau, atstatinėju.

– Kas Jus ten traukia?

– Vaikystės prisiminimai, nuostabi gamta – ežeras, miškas... Tą vienkiemį vadinu savo šventąja žeme.

– Ar ten ir Jūsų tėviškė? Iš ten prasidėjo kelias į Lietuvos kariuomenę?

– Būsiu atviras... Mano kartos vaikinų tarnyba paprastai prasidėdavo dar toje šalyje, kurioje neseniai gyvenome – Tarybų Sąjungoje. Aš užaugau Sibire. Mano tėvas kariškis. Kadangi buvo lietuvis ir nepartinis, tai iš tų vietų niekur ir neištrūko. Į Lietuvą sugrįžo tik 1989 m., išėjęs į atsargą. Aš 1983 m. įstojau į Krasnojarsko karo mokyklą. Po ketverių metų ją baigęs, matyt, irgi kaip lietuvis buvau paskirtas į Šiaurę, kur 4 metus tarnavau būrio vadu, vėliau buvau paskirtas bataliono kovinio valdymo karininku, saugojau SSRS sienas. Pirmoji tarnybos vieta buvo visai prie Norvegijos. Ten gimė ir mano dukra, todėl mes kartais juokaujame, kad ji – iš Laplandijos, Kalėdų senelio krašto. Šiaurėje teko išgyventi keturias ilgas poliarines naktis, sakau, gal tai buvo pasirengimas misijai Afganistane žiemą. Nedaug trūko, kad ten būčiau pasiūstas daug anksčiau, kai afganistaniečiai kariavo su sovietais, bet, ačiū Dievui, to pavyko išvengti.

Į Lietuvą sugrįžau 1991 m., kai ji jau buvo nepriklausoma. Vilniaus senamiestyje atsitiktinai sutikau gražius mūsų kareivėlius iš „Geležinio Vilko“ brigados. Jie man papasakojo apie besi-

kuriančią Lietuvos kariuomenę. Apie tarnybą joje tada dar nesvajojau, bet, matyt, tas susitikimas buvo lemtingas. Netrukus ir aš įstojau į „Geležinio Vilko“ brigadą.

– Gyvenote Rusijoje, jus ugdė tarybinė vidurinė, paskui karo mokykla. Ar neįjautėte dvilypumo, ar nesikirto jumyse lietuvis ir SSRS pilietis, tarybinis karininkas? Koks tada buvo ryšys su Lietuva?

– Su Lietuva ryšys visada buvo stiprus. Tėvai vasarą mane nuveždavo į kaimą pas senelius. Aišku, buvo nuolatinis Lietuvos tėvynės ilgės... Kalbą mokėjau, žinojau, kuo gyvena Lietuva. Tarybinis auklėjimas didesnės įtakos man nedarė, nebuvau aktyvistas. Jau studijuodamas III kurse netgi norėjau mesti mokslus. Tačiau tėvukas perkalbėjo sakydamas, kad mano žinių galbūt prireiks. Nemanau, kad jis pats tikėjo, jog manęs kaip karininko prireiks nepriklausomai Lietuvai, kad ji apskritai kada nors tokia bus. Rusijoje baigti mokslai vėliau tikrai praverė, paskui tobulinausi Vakaruose ir išmokau naujų dalykų, kurie dabar man kaip NATO karininkui yra labai reikalingi.

– Lietuvos kariuomenėje Jums teko eiti įvairias pareigas, bet labiausiai norisi sužinoti apie tarnybą Afganistane. Nuo 2005 m. lapkričio pabaigos iki 2006 m. gegužės vidurio buvote Goro provincijos atkūrimo grupės antrosios pamainos vadas. Perėmęs misijos vadovavimą iš plk. Gintauto Ženkevičiaus, pirmą rytą pakalbintas Čagčarane sakėte, kad pagrindinis uždavinys jūsų grupei – skatinti vietos žmonių nusiginklavimą.

– Taip ir buvo... Nusiginklavimas – ilgalaikis procesas. Mes dalyvavome pradinėje stadijoje. Nusiginklavimas vyksta lėtai ir dėl pačių afganistaniečių vangumo, ir dėl to, kad žmonės nesijaučia saugūs. Jie nenoriai atiduoda ginklus ir šaudmenis, nes be jų nepratę gyventi. Kol žmonės neįsitikins, kad yra pakankamai saugūs, kol vietos policija neįrodys, kad sugeba savarakiškai tvarkytis, tol afganistaniečiai neskubės skirtis su ginklais. Per savaitę mums pavykdavo paimti apie 10 šautuvų, ir tai šis tas.

– Jums teko daug bendrauti su vietos valdžia. Kaip tie susitikimai vykdavo, ką aptardavote?

– Bendrauti su vietos valdžia buvo kasdienis mano ir štabo karininkų darbas, vėliau kai kurias užduotis patikėjome civiliams atstovams. Turėjome griežtus tvarkaraščius, nuolat susitikdavome su gubernatoriumi, policijos viršininku, aptardavome įvairius reikalus, pradedant saugumo ir baigiant ūkiniais, pvz., kaip pasirengti žiemai, galimoms nelaimėms. Buvome patarėjai savivaldos klausimais. Bendraujant reikėdavo atsižvelgti į afganistaniečių mentalitetą,

Plk. G. Ažubalis

kultūra. Kartais tekdavo juos netgi spausti, parodyti iniciatyvą, kantrybę ir ryžtą, vis priminti, kad kol sutartas klausimas nebus išspręstas, mes nenurimsime. Turbūt girdėjote istoriją apie žmogų, kuris norėjo susigražinti pagrobta žmoną. Tris mėnesius tuos reikalus reikėjo judinti, kol pagaliau konfliktas buvo išspręstas – moteris grįžo į šeimą.

– **Skaitėme apie Jūsų susitikimus ir su karo vadais. Ar tai nepavojinga?**

– Visa provincija susiskirsčiusi į gentis, kurioms vadovauja genčių vadai. Jų įtaka ir kontrolė išlieka pakankamai stipri ir taip, matyt, bus dar ilgai. Jie kontroliuoja pagrindinius kelius, kuriais gabenami narkotikai, užsiima įvairia kita nelegalia veikla. Prieš mane tarnavęs plk. Gintautas Zenkevičius su vietos karo vadais užmezgė gerus dalykinius ryšius, mums tereikėjo juos palaikyti ir ieškoti naujų kontaktų. Ne kartą lankiausi jų buveinėse, jie atvykdavo į mūsų bazę. Be to bendravimo su pagrindiniais karo vadais bei žemesnio lygmens vadukais, be nuolatinių derybų, pasitikėjimo įgijimo, būtų neįmanomas mano karių judėjimas provincijos keliais, kiltų didesnė grėsmė PAG-o saugumui. Palaikant gerus tarpusavio santykius, įtikinėjant, kad laikas baigti kariauti – tos pastangos duodavo neblogų rezultatų.

Su Civilių ir kariškių bendradarbiavimo skyriaus vadu mjr. Aleksejumi Gaiževskiu (dešinėje) Herate

Kai kalbu apie karo vadus ir jų formuotes, turiu omeny tuos, kurie nėra priešišškai nusiteikę dabartinės valdžios atžvilgiu, bet vis dar gyvena iš nelegalių veiksmų: aguonų gabenimo, narko-

tikų ir t.t. O aršūs priešai apie save nuolat primena Pietų Afganistane. Ten kovoja talibano likučiai, jų išpuolių aidus dažnai girdėdavome ir mes. Susitikdavau su kitų provincijų atkūrimo grupių vadais, jie pasakodavo apie įvairius incidentus. Tuo atžvilgiu Goro provincija buvo lyg taikos oazė.

– **Matyt, atviro priešiško per visą misijos laiką neteko patirti?**

– Tik paskutinę naktį... Kai jau buvome perdavę tarnybą naujai atvykusiai grupei, netoli mūsų stovyklos nukrito raketa. Pasirengėme gintis, vadovavo nauja pamaina, mes turėjome pastiprinti jų veiksmus, nes tą naktį buvo likę tik 37 mano žmonės. Laimė, kad tuo viskas ir baigėsi. Paskui juokavome, kad čia buvo salutas mūsų, išvykstančiųjų, garbei.

– **Papasakokite apie karius, kuriems vadovavote.**

– Turėjau tikrai puikią komandą. Buvo surinkti aukščiausios klasės specialistai. Kiekvienas įnešė savo indėlį į bendrą darbą. Ypač profesionaliai pasirengusios buvo mobiliosios ryšio ir stebėjimo grupės – karininkai, seržantai – iš įvairių Lietuvos kariuomenės padalinių. Dėl jų sumanymo nepatyrėme nelaimių, didelių materialinių nuostolių, nors žiemą judėjimo sąlygos buvo tikrai sunkios. Turėjau aukščiausios klasės medikus, jie rūpinosi, kad visi sveiki gyvi grįžtume namo, jie netgi išgelbėjo vieno kario gyvybę. Su didžiausiu dėkingumu prisimenu savo Apsaugos kuopos būrį, sudarytą iš KASP karių. Grįžęs juos visaip gyriau pajėgų vadui plk. Antanui Plieskiui. Į misiją buvo deleguoti patys geriausi žmonės, merginos ir vaikinai, jauni, bet atsidavę savo tarnybai. Kadangi trūko žmonių, dažnai po budėjimų, be poilsio kariai kitą dieną vykdavo į eskortus. Noriu paminėti žygį iš Kabulo į Čagčaraną, kai naujai pamainai atgabenome šarvuotus visureigius automobilius „Humvee“: 520 km ekstremaliomis sąlygomis, beprotiškame karštyje, įveikiant aukštumas, kokių mūsų provincijoje nebuvo, – kariai rodė tikrą naršą... Džiaugiuosi, kad iš 34 žmonių 22 žmonės parašė prašymus priimti juos į profesinę kariuomenę. Tai dar viena šviežio kraujo injekcija į mūsų kariuomenės kūną.

Man iš tiesų buvo sunku skirtis su tokia puikia komanda, su kuria praleidau 6 mėnesius. Lietuvos kariuomenė maža, mūsų keliai tikriausiai dar susikirs ir mes šauniai kartu patarnausime Tėvynei labai.

Man tai buvo nauja patirtis, pirmoji tokio pobūdžio misija užsienyje. Čia, be viso kito, dar kartą įsitikinau, jog turime tarnybai tinkamai pasirengusių ir jai atsidavusių žmonių.

– **Įdomu ir tai, kad misijoje skleidėsi įvairūs karių talentai...**

– Ir mane tai nustebino... Nemaniau, kad atsirastų tiek kūrybingų žmonių... Mums svetur teko

paminėti kone visas svarbiausias valstybines ir religines šventes. Geras švenčių organizatorius buvo mjr. Albertas Dusevičius, be jo neapsieidavo nė vienas renginys, jis kaip spaudos atstovas gražiai aprašė mūsų buvimą tenai. Kalėdų senelį mums suvaidino mjr. Andrius Smilga, merginos visai stovyklai prikepė Užgavėnių blynų. Turėjome netgi profesionalų diskotekų vedėją. Žmonės surado būdų, kaip pajairinti stovyklos gyvenimą, sugebėdavo iš nieko padaryti šventę. Jų kūrybiškumas trumpino ilgos misijos be atostogų laiką.

– Ir vis dėlto koks Jums buvo sunkiausias misijos laikotarpis? Gal ilgas negalėjimas grįžti namo, kai misija jau baigta, o lėktuvo parsikristi į Lietuvą nėra?

– Tikrai... Mes suprantame, kad kariuomenė jauna, neturi pajėgumų, bet ilgas sėdėjimas oro uostuose neprideda kariui sveikatos, nekelia nuotaikos. Na, bet sunkiausias buvo kitas momentas: matyti savo karį medicinos vežimėlyje, apraizgytą visokiais vamzdeliais. Tokį jį tada neramia širdimi išlydėjome iš Kabulo į Lietuvą nežinodami ar pasveiks. Toji nelaimė mus visus sukrėtė, ir ta diena iš tiesų buvo sunki, tuo labiau, kad tai atsitiko dėl apmaudžios klaidos. Labai džiaugiuosi, kad karys greitai pasveiko.

– Na, tada prisiminkime linksmesnį epizodą. Turiu omeny, kai per vienas iškilmes buvote užsodintas ant afganų ristūno. Kaip jautėtės?

– (Juokiasi) Atvirai kalbant, nekaip... Man labai patinka arkliai, tai tikrai nuostabus Dievo kūrinys. O sumanymas buvo toks: pagerbti mano ir gubernatoriaus draugystę. Jis prie žirgų, aišku, labiau pripratęs negu aš... Kai žmonės atsitraukė į šalį, pagalvojau: ką reikės daryti, jei tas ristūnas ims mane nešti per uolas, kaip jį sudrausti, juk nei lietuviškai, nei angliškai jis nesupranta? Bet viskas baigėsi gerai, žirgas ramiai atlaikė mane su ginklais, gražiai papozavome fotografui. Nėlaba gal ten grynaveislis ristūnas ir buvo...

– Jūs dažnai sakote: mano kariai... Kokią prasmę įdedate į šiuos žodžius?

– Aš nemažai laiko esu tiesiogiai vadovavęs padaliniais – kariuomenės vienetams. Pradėjau tarnybą būrio vadu, paskutinė tarnybos vieta – nacionalinio kontingento vadas Afganistane. Daug teko dirbti su žmonėmis ir tas darbas man yra malonus, nes dažniausiai turėdavau gerus karius...

– ... bet geras karys – ne duotybė, ne dovana, jį turbūt reikia išsiugdyti?

– Be abejo... Jei renkiesi karininko kelią, reikia mokėti dirbti su žmonėmis, bendrauti su jais, matyti jų poreikius, padėti tobulėti, suklydusį nukreipti į teisingą kelią. Daugelis įsivaizduoja, kad karininkas yra bejausmis „soldafonas“. Jeigu taip yra, to karininko laukia žlugimas. Daug kas

mano, jog karininko profesija garantuoja gerą gyvenimą. Toli gražu... Dažnai turi atsisakyti daugelio dalykų, be kurių savo gyvenimo neįsivaizduoja civilis žmogus. Turi daug apribojimų. Nekalbant apie tai, kad karininkas turi būti savo Tėvynės patriotas, tarnauti savo šaliai, jis viešai negali reikšti savo politinių pažiūrų. Na, o vado tarnybos sėkmę, sakyčiau, lemia mokėjimas būti su paprastu žmogumi, gebėjimas jam vadovauti. Tikrai, gerą karį reikia išsiugdyti...

– Karininkas tikriausiai skriaudžia savo šeimą?

– Taip... Išėini iš namų 7 valandą iš ryto, tavo dukra dar miega, grįžti namo – ji jau miega. Aš nemačiau, kaip mano vaikas užaugo. Dabar ji jau vienuoliktokė, jos auklėjimas buvo mano žmonos rūpestis, pats visada buvau užsiėmęs savo karine šeima. Tikrai trūksta laiko bendrauti su namiškiais – ilgos komandiruotės, mokslai, misija... Įtampos, stresai, būdingi kariškių gyvenimui, irgi daro įtaką šeimai. Visa tai be laiko sendina mūsų tėvus.

– Ir vis dėlto savo profesijos turbūt nekeistumėt?

– Tikrai ne... Karininkas – tai pašaukimas, gyvenimo būdas, be kurio jau neįsivaizduoju savęs...

– Šią vasarą minint Valstybės dieną Lietuvos Respublikos Prezidentas Jus apdovanojo Vyčio kryžiaus ordino Riterio kryžiumi. Gal prisimenate, ką tą iškilmingą momentą galvojote apie save ir savo gyvenimo kelią?

– Tiesą sakant, tuo momentu nieko ypatinga negalvojau, tiesiog buvau sujaudintas pagarbos... Vėliau, žinoma, vėl prisiminiau savo kontingento karius, nes tas apdovanojimas – ne vieno žmogaus, o ir jų visų didžiulio indėlio, pareikalavusio kartais nežmoniškų pastangų, įvertinimas atstatant karų nusiaubtą šalį. Dar kartą dėkoju jiems visiems ir linkiu kuo geriausios kloties tiek tarnyboje, tiek ir asmeniniame gyvenime.

– Grįžkime prie vienkiemio Molėtų rajone, kur įleistos Jūsų giminės šaknys, į tą vietą, kurią pavadinate savo šventąja žeme. Ar Jūsų dukra noriai ten važiuoja?

– Važiuoja, bet ne tiek, kiek norėčiau... Žinote, dabartinis jaunimas... Jie negali nė dienos išverti be kompiuterio, kibernetinio bendravimo. Tačiau tikiuosi, kad pamažu ir jai atsiras prierašumas tai vietai, kurią dabar po lopinėlių atstatau...

– Ten bus Ažubalynė?..

– (Juokiasi) Taip taip...

Kalbėjosi Regina Germanavičiūtė

Nuotraukos iš asmeninio archyvo